УДК 373:004

Балалаєва Олена Юріївна
старший викладач кафедри української, англійської та латинської мов імені М. О. Драй-Хмари
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна
l.balalaeva@yandex.ru

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню сучасного стану розвитку електронного навчального контенту з латинської мови. Вперше зроблено спробу систематизувати відомості щодо існуючих зарубіжних і вітчизняних електронних ресурсів і видань для вивчення латини. Велику увагу приділено дослідженню дидактичного потенціалу локальних і мережевих мультимедійних курсів латинської мови, електронних підручників в посібників, збірок інтерактивних тестів і вправ, різноманітних словників і програм-перекладачів, баз даних і бібліотек. На основі аналізу сучасного світового ринку освітніх послуг і продуктів виявлено основні тенденції розвитку інформаційних ресурсів і електронних видань для вивчення латини. Окреслено перспективи розвитку електронного навчального контенту з латинської мови в Україні.

Ключові слова: електронні ресурси; електронні видання; латинська мова.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. В умовах приєднання України до Болонського процесу, інтеграції європейського освітнього і наукового просторів зростає потреба нашого суспільства у висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівцях, які володіють не лише рідною, а й міжнародною професійною мовою, є добре обізнаними з понятійно-термінологічним апаратом європейської науки, що базується на класичних мовах, зокрема на латині.

Загальні тенденції впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому просторі значно розширили можливості вивчення латинської мови, відкрили доступ до колосальних ресурсів бібліотек, дозволили більш активно використовувати науковий і освітній потенціал та накопичений досвід викладання латини провідних світових університетів. В Україні електронний навчальний контент з латини лише набуває розвитку, проблема його створення є малодослідженою і в такому аспекті порушується автором уперше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначимо, що посилання на інформаційні ресурси й електронні видання з латини акумулюються, в основному, на спеціальних сайтах, присвячених вивченню цієї мови; окремі питання висвітлюються у розвідках Д. Дроздової [1], О. Рака, В. Синиці [5], разом з тим бракує наукових праць узагальнюючого характеру, у яких було б систематизовано відомості з даної проблематики.

Мета статті — зробити огляд сучасних зарубіжних і вітчизняних електронних ресурсів і видань з латини, проаналізувати їх дидактичний потенціал.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Однією з найкращих електронних бібліотек вважається *Perseus Digital Library (Tufts University)*, яка має найбільшу базу даних латинських і грецьких матеріалів, що

© О.Ю.Балалаєва,2014.

складається з текстів (мовою оригіналу, перекладів) і графічних файлів об'єктів. Цифрова колекція містить близько 4 млн. латинських матеріалів, понад 64 тис. зображень і презентацій, проте найважливішою особливістю бібліотеки визнається раціональне структурування матеріалів і побудова бази даних.

Електронна бібліотека античної і біблійної літератури *Musaios (D. J. Dumont, R. M. Smith)* пропонує дві бази даних: *TLG (Thesaurus Linguae Graecae: Greek Texts)* і *PHI5 (Latin Texts and Bible Versions)* для ознайомлення з письмовою спадщиною античності — від поем Гомера до пізніх римських пам'яток. Багатий ресурс оригінальних античних і середньовічних латинських текстів (обсяг понад 150 МБ) представлений і у *The Latin Library (mac.com).*

Частина проекту *Forum Romanum (D. Camden, Harvard) — Corpus Scriptorum Latinorum* — містить цифрову бібліотеку від найдавніших епіграфічних пам'яток до творів неолатиністів XVIII ст., яка вирізняється не лише великим обсягом латинських джерел, а й із зручною пошуковою системою (за автором, назвою, роком, жанром).

Крім інформаційних ресурсів, розрахованих на осіб, уже знайомих з основами латини, користувачам пропонуються й різноманітні курси для вивчення цієї мови — як локальні (розміщені на CD, DVD), так і мережеві (онлайн-ресурси).

Одним із найвідоміших курсів латини для початківців залишається *«Cambridge Latin Course»*, який добре зарекомендував себе у навчальній практиці понад 45 років. Крім традиційного поліграфічного видання, цей курс тепер доступний у форматах DVD і он-лайн (www.cambridgescp.com). За проектом, ухваленим британським урядом, з метою підвищення стандартів вивчення латинської мови і забезпечення ширшого доступу до цієї дисципліни було створено *«Cambridge Latin Course E-Learning Resources»*, що містить добірні текстові, відео й аудіо матеріали [6].

Зазначимо, що на ринку освітніх програмних продуктів локальних електронних видань для вивчення латини досить мало.

Курс *«Rosetta Stone Latin»* — це мультимедійна програма для вивчення латинської мови з нульового рівня [8]. У навчанні використовується флеш-методика з комбінацією тексту, зображення і звуку для того, щоб користувач інтуїтивно запам'ятовував слова, з яких утворюються фрази і речення в систематичній прогресії. На заняттях застосовуються такі види мовленнєвої діяльності, як аудіювання, читання, мовлення. Розроблена компанією технологія отримала назву *Dynamic Immersion* 'динамічне занурення', що передбачає вивчення мови шляхом багаторазового повторення і формування асоціативних рядів з різних тем. Така методика вчить сприймати й автоматично відтворювати найбільш поширені розмовні конструкції. Отже, специфіка курсу полягає в тому, що він спрямований на формування основних навичок спілкування латиною, що може характеризувати його як з позитивного, так і з негативного боку, адже такий підхід є більш доцільним у вивченні живих розмовних мов. Певні незручності в опануванні *«Rosetta Stone Latin»* для української аудиторії може становити і те, що курс викладений англійською мовою. Попри це, слід мати на увазі розбіжності у вимові латинських звуків, прийнятих у європейській і слов'янській навчальних традиціях.

З англомовних мультимедійних продуктів для вивчення латини, розміщених на CD і DVD, слід також назвати: *«Language Learning Latin SE — The Interactive Course» (LP Laser Publishing Group), «EuroTalk Interactive — Talk Now! Learn Latin» (EuroTalk), «EuroTalk Interactive — Vocabulary Builder! Learn Latin» (EuroTalk).*

Заслуговує на увагу і «*Lingva Latina per se illvstrata» (Hans H. Ørberg)* — курс латинської мови повністю викладений латиною. Складається він з двох розділів: *«Familia Romana»* (основний курс) і *«Roma Aeterna»* (додатковий курс) і містить підручники у форматі DjVu, їх розділи в авторському читанні у форматі mp3,

інтерактивні граматичні вправи, збірку додаткових текстів, латинсько-англійський словник. Зазначимо, що вимова латинських звуків також наводиться в європейській традиції і відрізняється від прийнятої в Україні.

Російськомовний мультимедійний курс *«Быстрый вход в Латынь»* (І. Полонейчик) розрахований на самий широкий загал користувачів і пропонує мінімальний набір відомостей про мову, необхідних для оволодіння навичками правильної вимови і читання: словники «міні-лекс» (500 одиниць) і «міні-фраз» (100 одиниць) в текстовому й аудіо варіантах, «міні-грам» — міні-граматику з основними правилами, тексти, вправи і завдання та ключі до них, аудіокнигу, пісні латинською мовою. Курс складається із 25 відеозанять і, як зрозуміло і з його назви, не претендує на академічну глибину [4].

Значно більше курсів латинської мови пропонується користувачам для вивчення в режимі он-лайн. Серед відомих назвемо: *«Oxford Latin Course: Online»* та *«Internet Workbook for the Oxford Latin Course» (R. W. Cape),* «*KET's Distance Learning Latin program»* (*Kentucky Educational Television*), *«Latin Teaching Materials at Saint Louis University», «Allen & Greenough's New Latin Grammar» (Perseus Project), «Linney's Latin Class» (W. E. Linney), «Ecce Romani» (Scottish Classics Group), «Evan der Millner's Latin Language Course — Distance Learning for Beginners and Advanced Students» (E. der Millner), «Latein-Online» (B. Kruse), «Latin pour debutants» (J.-C. Hassid, J.- P. Woitrain), «Schola Latina Europaea & Úniversalis» (A. Gratius Avitus).*

Під час вивчення латини велике значення має алгоритмізація навчальних дій, таких як формування вмінь і навичок відмінювання і дієвідмінювання, визначення типу синтаксичної конструкції, переклад слова / терміна. Деяким студентам для правильного виконання цих дій потрібно більше повторень і перевірок, ніж здатний забезпечити викладач на аудиторних заняттях, у той час як інтерактивні посібники спроможні надати таку можливість. В Інтернеті представлені численні ресурси, що містять тести і вправи з латинської мови різних рівнів складності для перевірки граматичних навичок і навичок перекладу, наприклад: *«Latin Flash Drill» і «Latin Vocab Drill» (R. Latousek), «Lingua Latina / WinLatin» (B. Hasenfratz), «Latin Product Quizzes»,* засновані на *«Transparent Language's LatinNow! Program», «Easy Latin Puzzles» (Centaur Systems), «Grammar quizzes» (LatinTests.net).*

На теренах колишнього СРСР авторитетних сайтів, створених для вивчення латинської мови, значно менше. Серед діючих слід назвати створений 10 років тому сайт кафедри класичної філології Білоруського Державного Університету *«Philologia classica» (graecolatini.narod.ru).* Для вивчення латини сайт пропонує 12 білоруських підручників і посібників для студентів філологічних, історичних, філософських, юридичних спеціальностей у форматі PDF і DjVu, навчально-методичний комплекс для студентів заочного відділення філологічних і історичних факультетів. Крім того, на сайті розміщено електронний словник співробітника кафедри К. Тананушко, на якому слід зупинитися детальніше, оскільки його версія використовується і *ABBYY Lingvo 12 ML*. Користувачам пропонується новий, оригінальний латино-російський словник, що за низкою ознак відрізняється від інших видань такого типу і є першим лексикографічним дослідженням, у якому показана динаміка розвитку латинської лексики. Хронологічні рамки матеріалу достатньо великі: від класичної латині до лексем термінологічного ряду, вживаних у наш час. Словник містить більше 24000 словникових статей і забезпечений додатками, у яких наводиться коротка граматика латинської мови і крилаті вислови.

Попри це, ресурс пропонує цікаві тексти і діалоги латинською мовою, комп'ютерну програму-конвертер, яка дозволяє переводити дати в григоріанський і юліанський календарі, програму «Титло», що переводить числа із сучасного запису у

запис римськими цифрами, буквами кирилиці і глаголиці. На сайті розміщено також декілька збірок латинських прислів'їв для студентів різних спеціальностей з перекладом білоруською і російською мовами, студентський гімн «Gaudeamus».

10 років існує й інший сайт *«Lingua Latina Aeterna» (http://linguaeterna.com/ru)*, що позиціонується як сторінка живої латини й об'єднує ентузіастів відродження цієї мови. Автори проекту укладають власний латинсько-російський словник, планують фундаментальну лексикографічну працю, до якої має увійти лексика не лише класичного, а й середньовічного періоду, а також неологізми, що відбивають поняття сучасної дійсності, створюють латинсько-російський розмовник. На сайті розміщено навчальні матеріали: підручник «Латинский язык без труда», адаптовану російську версію підручника «Lingua Latina sine Molestia» (за матеріалами «Le Latin sans Peine», C. Desessard) з аудіо-файлами до занять, класичні видання з граматики і синтаксису латинської мови М. Нідермана, І. Нетушила, а також електронні словники: «Lexicon Mediae Latinatis», «Большой латинско-русский словарь» (за матеріалами словника І. Дворецького), «Большой латинско-русский словарь» (автором є засновник сайту М. Поляшев).

Попри це, на форумі сайту регулярно обговорюються питання методики викладання латини, нюанси перекладу окремих творів, розміщуються аудіо- і відеоматеріали для вивчення латини, корисні посилання на інші ресурси.

Робота сайту підтримується у чотирьох мовних версіях: латинській, англійській, російській та українській. Власне українськомовних матеріалів на сайті небагато: міні-збірки «Крилаті латинські вислови юридичного змісту» і «Найуживаніші латинські юридичні терміни та афоризми», а також у рубриці «Класична філологія» наведено біографії і переліки публікацій українських учених А. Пучкова, Л. Скорини, Ю. Шаніна, Ю. Мосенкіса, проте це один із небагатьох сайтів такого рівня, де представлені матеріали вітчизняних науковців.

На сторінці *«Latinum.ru: Все о латинском языке» (http://latinum.ru)* розміщено більше 40 російськомовних підручників, посібників і словників з латини для різних спеціальностей (юристів, медиків, філологів, педагогів, біологів) у форматі DjVu, аудіокнига «Блеснем латынью. Крылатые фразы по-латыни и по-русски», а також он-лайн перекладачі з латини.

Проект *«Lupus campestris» (http://lupus-campestris.narod.ru)* пропонує посібник-розсилання і програму *ICQ-бот* для вивчення латинської мови, яка містить інтерактивні вправи, граматичні таблиці (поки їх тематика обмежена «Іменником» і «Дієсловом»), короткий латинсько-російський словник і невеличкий перелік крилатих висловів.

Серед інших російськомовних сайтів, створених для вивчення латини слід назвати також: *«На латыни, про латынь» (www.latinpro.info), «Lingua Latina» (www.lingualatina.ru), «Латинск.ру — территория латини» (http://latinsk.ru).*

Уроки латини у цікавій формі пропонує й *«Интернет Полиглот» (www.internetpolyglot.com)* — портал, призначений для допомоги у вивченні іноземних мов, зокрема, лексики. Користувачам пропонується ознайомитися з лексичними одиницями, згрупованими за різними темами і супроводжуваними слайдами і файлами MP3, а потім перевірити знання у формі ігор: на встановлення відповідності між слайдом і словом, між словами.

Крім численних популяризованих он-лайн ресурсів для вивчення латини, існують також курси, розроблені для певних напрямів і спеціальностей. Як правило, створюються вони викладачами навчальних закладів для студентів заочної або дистанційної форм навчання і реалізуються на основі платформи Moodle.

Існують й електронні освітні ресурси для дистанційної підтримки курсу поглибленого вивчення латини. Зокрема, такий електронний ресурс був розроблений Д. Дроздовою на основі підручника Н. Кацман [1]. Посібник складається з 20 уроків, структура яких побудована за такою схемою: тема; матеріали для вивчення за підручником Н. Кацман; етапи роботи над темою; рекомендації з вивчення граматичної теорії; вправи з граматики (зазвичай — електронні вправи на відмінювання і дієвідмінювання); вправи з лексики (зазвичай — вправи на зіставлення латинських слів і морфем зі словами і морфемами сучасних європейських мов); вправи на читання (аудіоматеріали для повторення за диктором); електронні контрольні роботи для аналізу і перекладу речень; контрольні роботи для самостійного виконання. Методичні рекомендації щодо роботи з матеріалом кожного уроку подаються у формі вбудованої презентації, створеної на основі документів *Google*.

У цілому, ресурс здається перспективним не тільки як засіб для самостійного вивчення латини, але і як інструмент акумуляції різноманітного освітнього контенту з латинської мови.

З українських сайтів слід назвати *Pinax (http://www.pinax.com.ua)*, на якому розміщено матеріали курсів «Латинська мова», «Давньогрецька мова» і «Культура Давньої Греції та Риму» викладачів кафедри загального мовознавства і класичної філології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. З курсу «Латинська мова» представлені: латинські крилаті вислови, граматичні таблиці, схеми граматичного аналізу іменників і прикметників, зразки контрольних робіт, статті, студентський гімн «Gaudeamus» у перекладі відомих українських поетів і студентів університету, а також відеофільми про спеціальність «Класичні мови. Західноєвропейська мова».

У 2009 р. був започаткований проект *«Медієвіст. Українська латиномовна література» (http://www.medievist.org.ua)* з метою об'єднати науковий доробок сучасних авторів, оригінальні латиномовні тексти і переклади на одному ресурсі. Сайт є платформою, де науковці можуть ділитися власним доробком і спілкуватися з колегами й орієнтований на виконання таких місій: інформаційної, інноваційної та наукової. Проте фахівці сайту пропонують і навчальні послуги: курси латинської мови, консультації з окремих тем нормативної граматики і синтаксису, а також у галузі медичної, фармацевтичної, природничої термінології.

Заявлені в мережі і курси вивчення латини різних ВНЗ, розроблені на платформах Moodle і Ilias. Наприклад, Буковинський державний медичний університету пропонує дистанційний курс з латинської мови, укладений на матеріалі навчальних посібників «Studeamus Linguae Latinae», «Основи лікарської рецептури: комплекс лексико-граматичних і тестових завдань», «Клінічна термінологія». Курс містить 17 тем, які забезпечують лексико-фонетичне і граматико-синтаксичне вивчення модуля «Фонетика. Структура анатомо-гістологічного терміну», 16 тем для лексико-синтаксичного забезпечення модуля «Фармацевтична термінологія» і лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання теми «Клінічна термінологія». Структура кожного заняття є такою: назва теми; кількість годин, що відводиться на її вивчення за програмою; науково обґрунтована актуальність вивчення конкретної теми; перелік знань, умінь і навичок, яких має набути студент після засвоєння конкретної теми; короткий теоретичний матеріал з теми; запитання для самоконтролю; рекомендована література [5].

За такою схемою (із деякими незначними варіантами) побудована більшість вітчизняних дистанційних курсів латини, очевидними недоліками яких є їх неінтерактивний характер. Майже всі матеріали (навіть вправи, тестові завдання і контрольні роботи) є аналогами паперових видань у форматах pdf. На сайтах звертає

увагу на себе не лише відсутність електронних тестів, а й перекладних словників з латини. Цей вид електронних видань активно розробляється в сучасному освітньому просторі. Розглянемо найвідоміші з них.

«William Whitaker's WORDS» — це електронний словник для перекладу з латинської мови на англійську і навпаки, наразі комп'ютерна програма, написана мовою ADA, може аналізувати характерні для латини зміни форм слів і перекладати корені англійською. Словник, зокрема його онлайн-версія (http://ablemedia.com/ctcweb/showcase/whitakerwords.html), набув великої популярності серед тих, хто вивчає латину, завдяки простому і зручному інтерфейсу, широкому охопленню латинської лексики (близько 39000 латинських слів) і, найголовніше, — достатньо точному перекладу.

На основі цього словника побудовані й інші електронні словники, наприклад, *«John Madsen Latin-English Dictionary» (Babylon Translation Software).*

На базі *WORDS* В. Вітакера побудована й програма *«NoDictionaries» (http://nodictionaries.com)*, яка відрізняється тим, що генерує списки слів для всього тексту і відображає їх не послівно, а рядок за рядком, тобто здійснює підрядковий переклад тексту. Модуль «NoDictionaries: Latin Literature» містить готові дослівники 49 класичних авторів, «NoDictionaries: Novifex» — допомагає здійснити підрядковий переклад будь-якого тексту, уведеного користувачем.

Латинсько-англійський перекладач *«Blitz Latin» (http://www.blitzlatin.com)*, розроблений Дж. Вайтом у співпраці В. Вітакером, спроможний автоматично перекладати не лише слова, а й тексти з латини на англійську і містить близько 9500 стандартних латинських фраз (основний корпус складається із 43000 слів). Особливістю словника є його гнучкість — для точності перекладу користувач може обирати добу (класичну або середньовічну), сферу вживання мови (біологічну, медичну, лінгвістичну, юридичну, науково-технічну), переглянути всі альтернативні значення слова. До словника пропонуються три додаткові модулі: *HTMStrip* — забезпечує форматування текстів зі сторінок HTML у текст, готовий для перекладу; *Inscript* — швидкий засіб пошуку у базі даних документів Франкфуртського університету; *Counter* — програма, що підраховує кількість латинських слів у тексті, надає статистичний аналіз слів у реченні і стандартних відхилень.

Відомим є також *«The Latin Lexicon. Numen» (http://latinlexicon.org)* — онлайн-словник, укладений на основі декількох авторитетних джерел, зокрема «An Elementary Latin Dictionary», «A Latin Dictionary» та «Latinitas Recens». Створений за допомогою технології AJAX, надзвичайно швидкий і потужний словник має зручний інтерфейс і продуману систему навігації. Програма пропонує не лише переклад слова, а й повну його словозмінну парадигму і приклади вживання у творах класичних авторів. Вбудований посібник «Word study tool» надає можливість граматичного аналізу слів.

У мережі Інтернет існують також комерційні сайти, на яких пропонуються послуги експертів для перекладу з латини на англійську, наприклад, *«The Latin Translator», «Classical Turns»* та ін.

Досить широко представлені в мережі і латинсько-російські словники. Крім уже згадуваних авторитетних електронних словників І. Дворецького, М. Поляшева і К. Тананушко, слід назвати програму *«Latrus 1.2»*, що містить латинсько-російський словник (12600 слів), словник латинських висловів і посібник з латинської граматики [7].

Крім словників загальновживаної лексики, користувачам пропонуються також термінологічні словники. Наприклад, «Латинско-русско-латинский анатомический словарь», поява якого в словниковій програмі *Polyglossum* передувала виданню в поліграфічній формі. Автори словника ставили за мету укласти максимальну кількість

анатомічних термінів (близько 30000), необхідних як для студентів медичних ВНЗ, так і лікарів-практиків і перекладачів [3].

Віднедавна для перекладу з латинської мови можуть використовуватися й он-лайн перекладачі. Так латина стала 58-ю мовою, запропонованою *Google Translate* для прямого і зворотного перекладу (у тому числі й українською). Проте самі розробники *Google* усвідомлюють складність роботи з «мертвою» мовою, тому заздалегідь визнають наявність можливих помилок.

Далеко не бездоганними є переклади з латини й інших он-лайн словників (наприклад, багатомовного словника на сайті *slovnyk.org* і *Pragma 6*).

Словник *Ukrainian-Latin онлайн* на сайті *glosbe.com* (8 260 фраз в латинсько-українському напрямі перекладу і 7 765 — у зворотному) пропонує латинсько-український переклад, можливі словосполучення і приклади вживання слова у реченні, а також звуковий супровід до деяких слів. До мінусів слід віднести макаронічний російсько-англійський інтерфейс (Латинсько-українського словника!), зокрема основні інструкції наводяться російською, а граматичні коментарі — англійською, зрідка польською.

Обширна лексична база представлена і в *ABBYY Lingvo 12 ML*, однак з латинсько-українських словників до неї увійшли лише два: вибрана українська частина семимовного «Lexicon Heptaglotton», реконструйована за текстом В. Свободи «Слов'янська частина Оксфордського гептаглота: Українсько-латинський словник першої половини 17-го сторіччя» і «Латинсько-український / українсько-латинський словники клінічних і фармацевтичних термінів», укладений за підручником «Латинська мова: Рецептура. Клінічна термінологія» [2] (для порівняння: до *ABBYY Lingvo 12 ML* увійшло 19 латинсько-російських словників).

На жаль, жодних інших латинсько-українських електронних словників ані в мережі Інтернет, ані на ринку програмної продукції навчального призначення не заявлено.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, аналіз сучасного світового ринку освітніх послуг і продуктів дозволяє виявити такі основні тенденції щодо розвитку інформаційних ресурсів і електронних видань для вивчення латини: найширше представлені і найбільшим попитом користуються мультимедійні курси з елементами інтерактивних вправ або окремі збірки інтерактивних тестів з латини, а також різноманітні словники й он-лайн перекладачі. Доводиться констатувати помітне відставання у цій галузі вітчизняної освіти і комп'ютерної лінгвістики як за кількісними, так і за якісними показниками. Створення електронного навчального контенту з латинської мови в Україні лише набуває розвитку. Враховуючи світові тенденції, вважаємо найбільш перспективними напрямами у цій сфері розробку інтерактивних курсів з латини і латинсько-українських електронних словників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дроздова Д. В. Электронный образовательный ресурс для дистанционной поддержки преподавания латинского языка по учебнику Н. Л. Кацман / Д. В. Дроздова // Дистанционное и виртуальное обучение: науч. журн. — М. : Изд-во СГУ, 2011. — № 3(45). — С. 4–12.
2. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецептура. Клінічна термінологія : підручник для мед. вузів / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Бєляєва. — К. : Здоров'я, 1999. — 356 с.

3. Кожубеев С. Латинско-русско-латинский анатомический словарь Polyglossum 3.7 [Электронный ресурс] / С. Кожубеев, О. Смирницкий. — М. : СИ ЭТС, 2011. — Режим доступа : http://www.ets.ru. — Заглавие с экрана.
4. Полонейчик В. Быстрый вход в Латынь [Электронный ресурс] : видеокурс / В. Полонейчик. — Одинцово : Изд-во «Успех», 2012. — 1 DVD-диск. — Заглавие с экрана.
5. Рак О. М. Елементи дистанційного навчання іноземної та латинської мов як засіб оптимізації навчального процесу [Електронний ресурс] / О. М. Рак, В. Г. Синиця // Матеріали конференції «Динамика научных исследований — 2011». — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/18_DNI_2011/Philologia.
6. Cambridge Latin Course. Book I : E-Learning Resource : мультимедійний курс / by Cambridge School Classics Project. — Cambridge University Press, 2007. — 1 диск (DVD-ROM). — Заголовок з титул. екрану.
7. LATRUS. ver. 1.2 : латинско-русский словарь [Электронный ресурс] / [А. Соколов, Н. Трушкин]. — Режим доступу: http://linguaeterna.com/latrus12.zip. — Заголовок з титул. екрана.
8. Rosetta Stone Latin (levels 1–3, ver. 3) [Електронний ресурс] : мультимедійний курс. — Rosetta Stone, 2011. — 1 диск (CD-ROM). — Заголовок з екрана.

Матеріал надійшов до редакції 08.01.2014 р.

АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР ЭЛЕКТРОННЫХ РЕСУРСОВ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА

Балалаева Елена Юрьевна
старший преподаватель кафедры украинского, английского и латинского языков имени М. А. Драй-Хмары
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев, Украина
l.balalaeva@yandex.ru

Аннотация. Статья посвящена исследованию современного состояния развития электронного учебного контента по латинскому языку. Впервые осуществлена попытка систематизировать сведения относительно существующих зарубежных и отечественных электронных ресурсов и изданий для изучения латыни. Большое внимание уделено исследованию дидактического потенциала локальных и сетевых мультимедийных курсов латинского языка, электронных учебников и пособий, сборников интерактивных тестов и упражнений, различных словарей и программ-переводчиков, баз данных и библиотек. На основе анализа современного мирового рынка образовательных услуг и продуктов выявлены основные тенденции развития информационных ресурсов и электронных изданий для изучения латыни. Определены перспективы развития электронного учебного контента по латыни в Украине.

Ключевые слова: электронные ресурсы; электронные издания, латинский язык.

ANALYTICAL REVIEW OF ELECTRONIC RESOURCES FOR THE STUDY OF LATIN

Olena Yu. Balalajeva
Senior Lecturer
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
l.balalaeva@yandex.ru

Abstract. The article investigates the current state of development of e-learning content in the Latin language. It is noted that the introduction of ICT in the educational space has expanded the possibility of studying Latin, opened access to digital libraries resources, made it possible to use scientific and educational potential and teaching Latin best practices of world's leading universities. A review of foreign and Ukrainian information resources and electronic editions for the study of Latin is given. Much attention was paid to the didactic potential of local and online multimedia courses of Latin, electronic textbooks, workbooks of interactive tests and exercises,

various dictionaries and software translators, databases and digital libraries. Based on analysis of the world market of educational services and products the main trends in the development of information resources and electronic books are examined. It was found that multimedia courses with interactive exercises or workbooks with interactive tests, online dictionaries and translators are the most widely represented and demanded. The noticeable lagging of Ukrainian education and computer linguistics in quantitative and qualitative measures in this industry is established. The obvious drawback of existing Ukrainian resources and electronic editions for the study of Latin is their noninteractive nature. The prospects of e-learning content in Latin in Ukraine are outlined.

Keywords: electronic resources; electronic editions; the Latin language.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Drozdova D. V. Electronic educational resources for distance support teaching Latin by N. L. Kacman textbook / D. V. Drozdova // Distancionnoe i virtual'noe obuchenie. — M. : SGU, 2011. — № 3(45). — P. 4–12. (in Russian)
2. Krakoveczka G. O. Latin. Recipe. Clinical terminology: a textbook for medical universities / G. O. Krakoveczka, V. M. Bobyrov, O. M. Byelyayeva. — K. : Zdorov'ya, 1999. — 356 p. (in Ukrainian)
3. Kozhubeev S. Latin-Russian-Latin anatomical dictionary Polyglossum 3.7 [online] / S. Kozhubeev, O. Smirnickij. — M. : SI ETS, 2011. — Available from : http://www.ets.ru. (in Russian)
4. Polonejchik V. Quick entry to Latin [electronic resource] : video course / V. Polonejchik. — Odincovo : Publishing house «Uspeh», 2012. — 1 DVD. — Title of the screen. (in Russian)
5. Rak O. M. Elements of distance teaching of foreign and Latin languages as a means of optimization of learning process [online] / O. M. Rak, V. G. Synycya // Proceedings of Conference «Dynamics of scientific research — 2011». — Available from : http://www.rusnauka.com/18_DNI_2011/Philologia. (in Ukrainian)
6. Cambridge Latin Course. Book I : E-Learning Resource [electronic resource] / by Cambridge School Classics Project. — Cambridge University Press, 2007. — 1 DVD-ROM. — Title of the screen. (in English)
7. LATRUS. ver. 1.2 : Latin-Russian dictionary [online] / [A. Sokolov, N. Trushkin]. — Available from : http://linguaeterna.com/latrus12.zip. — Title of the screen. (in Russian)
8. Rosetta Stone Latin (levels 1-3, ver. 3) [electronic resource] : multimedia course. — Rosetta Stone, 2011. — 1 DVD-ROM. — Title of the screen. (in English)